

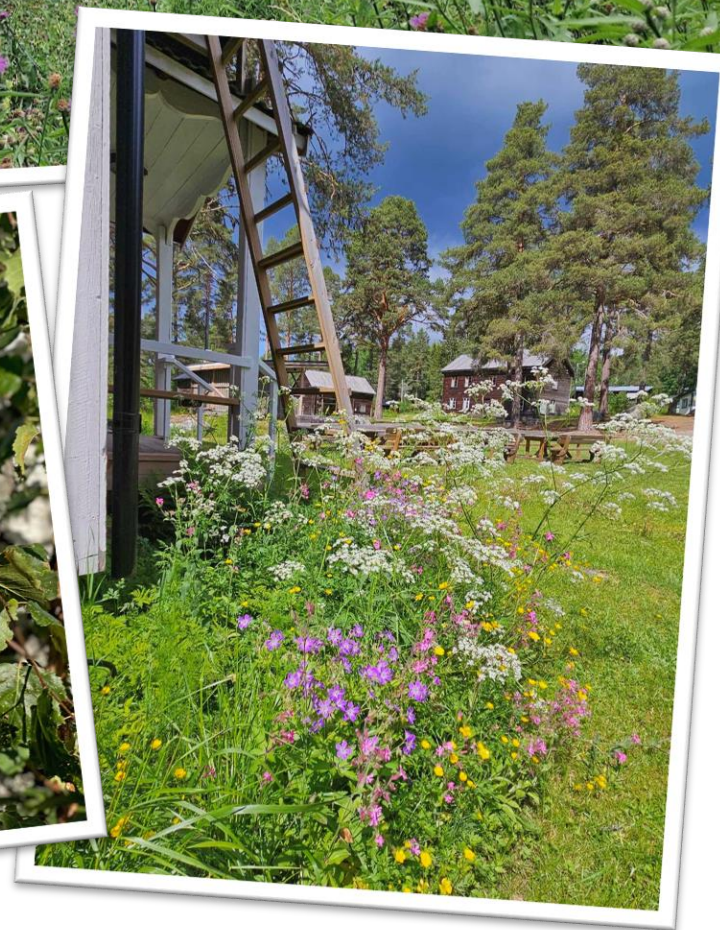
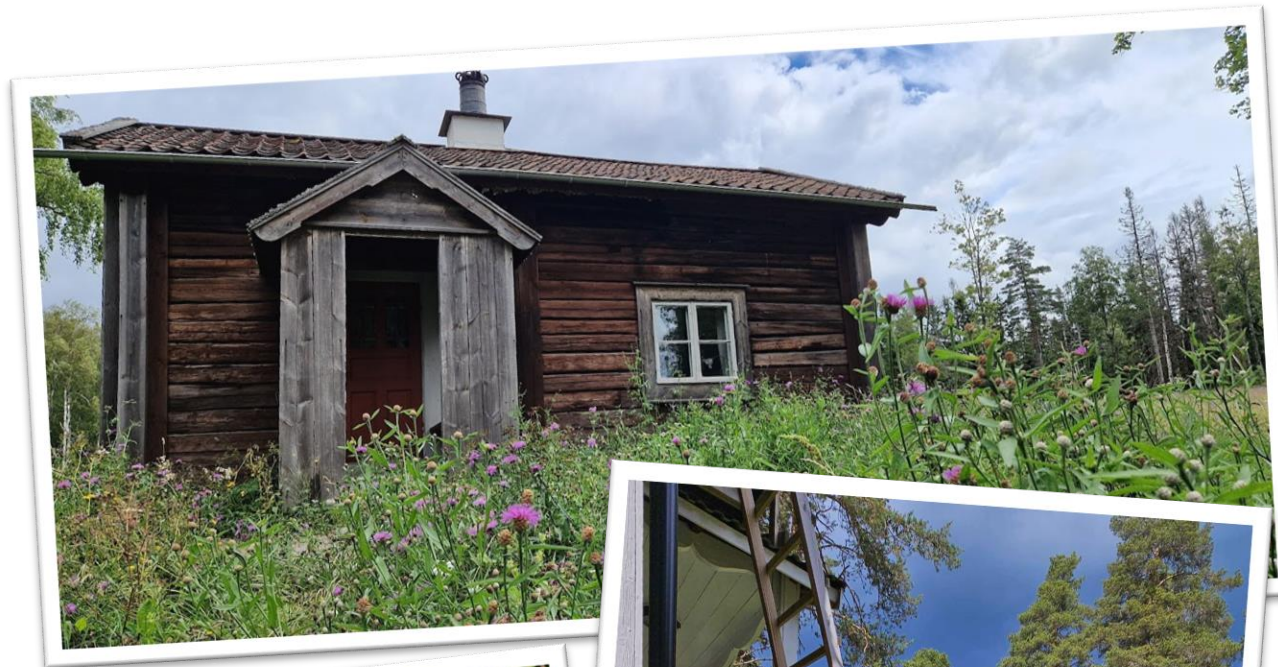
Att starta och driva enklare boende för vandrare

(och andra friluftsutövare)

*En handledning för hembygdsföreningar,
bygdegårdar, församlingar att komma
igång*

Innehåll

	SIDA
Förord	
Välkommen – varför erbjuda enklare boende?	3
Vad är ett "enkla boende"?	4
1. Syftet att erbjuda enklare boende	5
2. Nuläge – vårt lokala behov	6
3. Vilken ambitionsnivå ska vi ha?	7
4. Brandskydd och allmän säkerhet	8
5. Information	9
6. Försäkring	10
7. Organisering och bemanning	11
8. Att engagera frivilliga	12
9. Ekonomi och administration	13
10. Bokning	14
11. Prissättning och betalning	15
12. Marknadsföring	16
13. Övrig service	17
14. Utvärdera och dra lärdomar	18
Vad är Servicematrisen?	19
Servicematrisen	20
Exempel på användning av servicematrisen	21

Förord

Pilgrimsrörelsen i Sverige har under en längre tid strävat efter att utöka tillgången till enklare former av övernattnin för vandrare. Fokus ligger på att erbjuda skyddade inomhuslösningar som ger grundläggande komfort och skydd mot väder och vind.

Historiskt sett var enkla boenden vanliga och kallades ofta "vandrarhus". Även om de fortfarande finns, har många utvecklats till en standard närmare hotellrum. Samtidigt ökar efterfrågan på enklare alternativ i utvalda områden.

Längs etablerade vandringsleder i andra länder är enklare boenden, ofta kallade "härbärgen", en viktig del av infrastrukturen. En målmedveten satsning på dessa har bidragit till den stadiga ökningen av vandrare längs pilgrimsleden Camino de Santiago, där boenden placeras med cirka 15–20 kilometers mellanrum.

Dessa enklare boenden vi vill utveckla, är inte bara för pilgrimer utan, kan även attrahera andra friluftsutövare, såsom långvandrare, cyklister och paddlare.

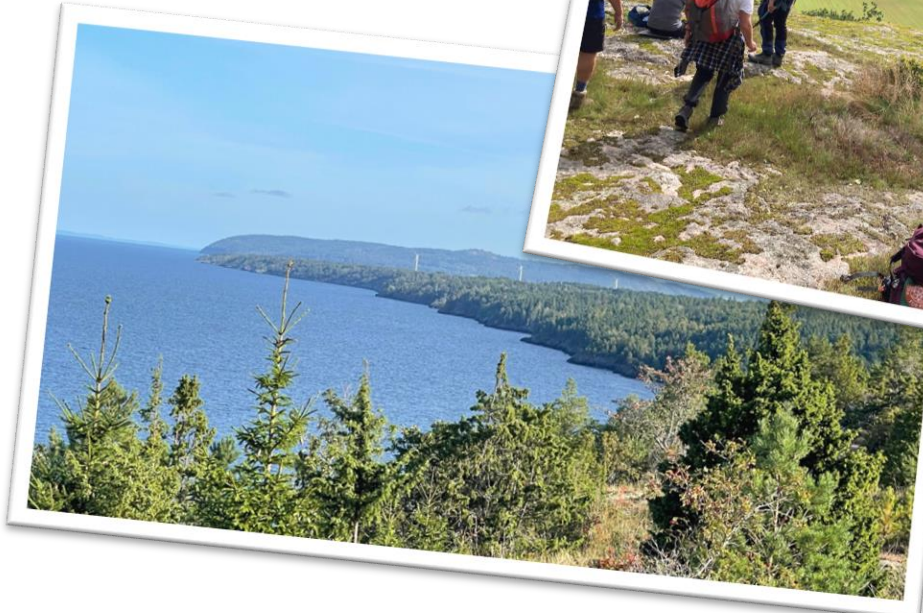
Genom att erbjuda enklare boenden blir långvandring mer tillgänglig för allmänheten till en lägre kostnad. Detta sänker även

tröskeln för dem som vill ge sig ut på vandring men som annars skulle avstå på grund av att tält är det enda budgetalternativet. En sådan utveckling kan särskilt gynna nya vandrare och ensamresande kvinnor, som därmed får en tryggare och mer tillgänglig boendemöjlighet.

Denna handledning är framtagen för att fungera som en vägledning för hembygdsföreningar, församlingar, bygdegårdar och andra ideella aktörer. Syftet är att ge stöd i processen att erbjuda övernattnin i befintliga lokaler som ett komplement till den ordinarie verksamheten.

I arbetet med denna handledning har vi kartlagt relevanta regelverk. Vi har även samlat praktiska råd om drift, inklusive bokningsrutiner, marknadsföring, informationsspridning samt arbete med ideella krafter.

Ett stort tack riktas till paraplyorganisationen **Svenskt Friluftsliv**, som genom sitt stöd möjliggjorde vårt pilotprojekt under 2024.

Välkommen – varför erbjuda enklare boende?

Vad roligt att du är nyfiken på att erbjuda enklare boende för vandrare/pilgrimer. I en framtid kanske din plats kan vara en del av ett större nätverk av platser, som erbjuder grundläggande gästfrihet.

En grov uppskattning visar att det finns ca 6 000 byggnader som är potentiella platser för enklare övernattnin runt om i Sverige hos ideella verksamheter!

Varför erbjuda Enklare boende?

Att erbjuda enklare boende skapar många fördelar:

- För föreningen/organisationen: Det ger möjlighet att stärka ekonomin, använda lokaler mer effektivt och skapa ett levande kulturarv.
- För bygden: Det bidrar till lokal ekonomi genom att attrahera fler besökare och främja samarbeten med närliggande verksamheter som caféer och butiker.

- För vandraren/pilgrimen: Ett enklare boende ger en säker, prisvärd och tillgänglig plats för övernattnin och möjliggör friluftsliv även för dem med en begränsad budget.

Målet är att hjälpa er att göra medvetna val och skapa boenden som är hållbara både ekonomiskt och socialt.

Vi hoppas att det i en förlängning kommer erbjudas många fler enklare boenden, som bidrar till ett ökat friluftslivet – att fler kan vandra och vistas i naturen till ett lägre pris.

Vad är ett "enklare boende"?

Ett enklare boende är en säker och torr plats att sova på inomhus. Det kan vara på golvet i en kyrka eller församlingshem. Det kan vara i en säng i en hembygdsgård eller bygdegård. Spannet för begreppet "enklare boende" är stort.

Ett enklare boende liknar de traditionella vandrarhemmen – ett tillfälligt hem för vandrare. Fokus ligger på att erbjuda en trygg och torr plats för en natts vila innan vandringen fortsätter. Boendet är enkelt och funktionellt, där gästen betalar en mindre summa i utbyte mot en säker övernattnig. För att skapa en gemensam förståelse och undvika begreppsförvirring har vi i denna handledning definierat vad vi menar med "enklare boende":

- Det kan vara olika nivåer på enkelhet. Allt från att erbjuda en golvyta för eget liggunderlag till en madrass på golvet till en bäddad säng/våningsäng.

- Gästen ska övernatta 1 natt, inte mer.
- Ofta boende tillsammans med andra i samma rum.
- Kan vara obemannat och självservice större del av tiden, eller ha viss personal på plats.
- Måste inte ha toalett/WC, men är önskvärt.
- Dusch är önskvärt, men inget krav. Delas med flera.
- Oftast finns dricksvatten. Kan lösas med vattenbehållare som byts ut.
- Ofta möjlighet för självhushåll (vatten, kokmöjligheter, kylskåp), men inget krav.
- Ibland möjlighet att köpa torrvaror.
- Ibland möjligt att förboka men inget måste.

1. Syftet att erbjuda enklare boende

Er organisation/förening behöver vara överens om **att** ni vill erbjuda enklare boende. När ni är överens är det viktigt att ni också är överens om **varför** ni vill göra det, dvs ert syftet.

Att erbjuda enklare boende i era lokaler kan innebära nya arbetsuppgifter och roller i föreningen/organisationen. Det är därför värdefullt att ni är **överens om varför** ni ska göra det. Vad är syftet med tjänsten? (Se exempel på syften i rutan längre ner på sidan).

Kanske att ett syfte redan finns formulerat i era stadgar eller verksamhetsplan? Om inte kan det vara värdefullt att tydliggöra och dokumentera det, så att ni enkelt kan återkomma till det vid behov.

Ta hjälp av **"servicematrisen"** i slutet av denna handledning, för att ringa in vad ni kan erbjuda i ett första steg, och vad ni skulle vilja erbjuda längre fram.

Exempel på frågor att diskutera:

- Varför ska vi ha ett enklare boende?
- Har vi resurser att skapa och över tid erbjuda boende?
- Har vi kompetens och engagemang?
- Kan vi få nya medlemmar engagerade i boendet?

TIPS - exempel på syften:

- ✓ Stärka föreningens/organisationens ekonomi
- ✓ Hjälpa vandrare/pilgrimer
- ✓ Berika vår bygd
- ✓ Bidra till den lokala ekonomin
- ✓ Förbättra våra medlemmars välbefinnandet och skapa gemenskap
- ✓ Levandegöra byggnader
- ✓ Bevara kulturarvet

2. Nuläge – vårt lokala behov

För att säkerställa att ni gör rätt insatser är det värdefullt att skapa en nulägesbeskrivning av ert geografiska närområde.

Det är lätt att fastna i det dagliga arbetet och missa att analysera omgivningen. Genom att genomföra en nulägesanalys kan ni identifiera eventuella brister och möjligheter för att göra platsen mer inbjudande för besökare.

Vilken service saknas och skulle kunna tillföras? Finns det något som för närvarande saknar kommersiell lönsamhet men ändå skulle vara en värdefull resurs för besökare? Finns det potential för samarbete med andra aktörer på platsen?

Att samverka kring bemanning och tillsyn kan både öka effektiviteten och bidra till en mer trivsamt miljö. Utgå från besökarnas behov och fundera på hur ni kan förbättra deras upplevelse. Samtidigt är det viktigt att inte tappa bort ert eget syfte. Genom att först analysera nuläget kan ni sedan ta fram en plan för framtiden.

När ni utvecklar boendetjänsten, fokusera på en sak i taget. (Flera av de följande delarna beskrivs mer ingående på kommande sidor.)

Nedan är en vanlig prioriteringsordning för vandrare som söker boende längs en pilgrims- eller vandringsled:

- Tak över huvudet
- Madrass/säng
- El
- Toalett
- Dusch
- Övrig service

I ert område kanske ni är den enda aktören som kan erbjuda skydd för natten? Även en enkel golvyta för eget liggunderlag och sovsäck kan vara mycket uppskattad av vandrare.

TIPS - saker att se över i en nulägesbeskrivning:

- ✓ Hotell, vandrarhem, stugor mm i ert närområde. Vilken säsong har de öppet?
- ✓ Restauranger o caféer i närheten. Vilka tider och säsong har de öppet?
- ✓ Livsmedelsbutiker i närheten, vilket utbud och öppettider har de?
- ✓ Kollektivtrafik, hållplatser och turlistor i närområdet.
- ✓ Ledens sträckning. Passerar den/de precis förbi er byggnad, eller hur långt avstånd har ni till leden/lederna?
- ✓ Vad finns det för sevärdheter i området?

3. Vilken ambitionsnivå ska vi ha?

Det finns lagar och regler att beakta när det gäller att erbjuda övernattnin till besökare. Boende kan klassificeras som antingen "tillfällig vistelse" eller "hotell eller pensionat". Nedan förklarar vi skillnaden mellan dessa kategorier.

Utdrag ur Boverkets material: Tillfällig vistelse har som syfte att tillgodose vistelse eller boende som inte är av varaktig karaktär. Det innebär verksamheter som bedrivs med syfte att tillhandahålla tillfälliga övernattningsmöjligheter. Verksamheten i sig är varaktig, medan övernattninarna är av icke varaktig karaktär.

Det är när lokalen eller lokalerna i huvudsak har annan användning, ex en bygdegård, som under stor del av året använder lokalen för möten, men under ett par sommarmånader hyr ut bäddar.

Texten från Boverket gäller även enligt belägna, obemannade stugor, som står till allmänhetens förfogande för tillfällig övernattnin.

Den 1 januari 2025 trädde nya regler i kraft för att klassas som hotell eller pensionat. Gränsen på fler än 9 bäddar eller 5 rum kvarstår, men processen har ändrats från ett tillståndsförfarande till en anmälningsplikt hos polisen.

Om tjänsten enklare boende endast utgör en sidoverksamhet inom föreningen eller organisationen, klassas den som "tillfällig vistelse". För att hålla verksamheten inom denna kategori är det en bra riktlinje att erbjuda högst 9 bäddar i upp till 5 rum. Vid tillfällig vistelse krävs ingen anmälan till Polisen, men Räddningstjänsten behöver informeras.

En viktig del av processen är att redan i ett tidigt skede bjuda in Räddningstjänsten för att presentera er plan. Fundera över vilken typ av boende ni vill erbjuda och hur det ska genomföras, och diskutera möjliga lösningar tillsammans. För vägledning kring servicenivåer, se "Servicematrixen" i slutet av denna skrift.

Vi rekommenderar att ni börjar i liten skala och testar konceptet innan ni utökar. Starta med att erbjuda en enkel golvyta för eget liggunderlag, och utveckla därefter stegvis – kanske genom att införskaffa madrasser och kuddar till kommande säsong.

TIPS

Läs mer om Tillfällig vistelse hos Boverket: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/planbestammelser/anvandning-av-kvartersmark/tillf-vistelse/>

Läs mer om att anmäla drift av hotell och pensionat hos Polisen: <https://polisen.se/tjanster-tillstand/tillstand-ansok/bedriva-hotell-och-pensionatrelse/>

4. Brandskydd och allmän säkerhet

Trygghet omfattar flera aspekter, såsom brandsäkerhet, förebyggande av fysiska skador och skydd mot hot. Det handlar även om att säkerställa att tydlig och lättillgänglig information finns, så att besökare och personal kan agera på rätt sätt.

Brandskydd

Som tidigare nämnts är det en god idé att tidigt involvera Räddningstjänsten, eftersom brandskydd alltid är en central fråga. De kan ge vägledning kring vilka krav som gäller utifrån era specifika förutsättningar. Det är också rekommenderat att upprätta ett Systematiskt Brandskyddsarbete (SBA) för lokalerna.

Regler och säkerhetsinformation

Inled med en riskbedömning för att identifiera och hantera potentiella säkerhetsutmaningar kopplade till gästbeteende. Utifrån detta kan ni utforma en plan för att förebygga risker och hantera eventuella situationer. Särskild hänsyn bör tas till exempelvis ensamvandrande kvinnor och andra grupper för att säkerställa tryggheten.

Tydlig information och regler

Skapa anslag med tydlig information på både svenska och engelska om de regler som gäller hos er. Det finns flera sätt att förebygga och hantera oönskat beteende hos gäster. För inspiration kring vad som kan ingå i informationsmaterialet, se listan på nästa sida under rubriken "Information".

Trygghet för ensamvandrande

Att vandra på egen hand blir allt vanligare, särskilt bland kvinnor. Detta är inget nytt fenomen – många kvinnor campar, använder delade boenden som Airbnb och reser på egen hand. För att skapa en så trygg vistelse som möjligt bör ni fundera över hur boendemiljön kan anpassas. Många gäster är ovana vid att dela rum med okända, vilket gör tydliga trygghetsåtgärder extra viktiga.

TIPS - förslag på lösningar för ensamvandrande

- ✓ Var tydliga i informationen om boendet att män och kvinnor delar rum. Att man väljer själv om man vill bo så.
- ✓ Separera män och kvinnor så de övernattar i olika rum.
- ✓ Använd "först till kvarn". Bokar en kvinna först - eller en man – är det fullt. Inga fler bokningar tas emot.
- ✓ Identifiera tillfälliga lösningar för ensamvandrande kvinnor. Använda tillfälliga utrymmen?

TIPS - brandskydd och allmän säkerhet

- ✓ Ha boenden på bottenvåningen, och slipp "dyra" nödutgångar från ovanvåningen.
- ✓ Ett riktvärde är 3-4 kvm yta per övernattande person.
- ✓ Sätt upp brandvarnare, brandsläckningsutrustning och markera nödutgångar, i dialog med Räddningstjänsten.
- ✓ Ha timer på apparater för att minska risken för brand.
- ✓ Ha låsbara skåp för gästerna för att minska stöld.
- ✓ Ha en person som möter upp och träffar gäster (bemanning).
- ✓ Alla gäster måste boka/ange namn och kontaktuppgifter/identifiera sig.

5. Information

Tydlig information är avgörande för att skapa rätt förväntningar och en känsla av trygghet hos gästen, både inför och under vistelsen.

Genom att tydligt kommunicera ert boendes faciliteter, regler och tider skapar ni realistiska förväntningar hos vandraren. Var noga med att endast utlova det ni faktiskt kan erbjuda. För att sammanställa ert utbud till en tydlig och informativ text kan ni med fördel använda servicematrisen i slutet av denna handledning.

Tydlig information bidrar också till ökad trygghet. Kom ihåg att gästen ofta är obekant med platsens förutsättningar, möjligheter och regler, vilket gör det extra viktigt att ge klara och lättillgängliga instruktioner.

Informationen bör finnas tydligt presenterad både på boendets hemsida och genom fysiska anslag på plats.

För vandrare är det även värdefullt att få information om området de befinner sig i, samt om nästa etapp, boendemöjligheter och tillgänglig service längs vägen.

Se till att informationen minst finns på svenska och engelska. Om ni ofta har gäster från andra länder kan det vara en fördel att även erbjuda information på deras språk.

TIPS - information som ger mervärde för den övernattande

- ✓ Lyft det unika med platsen. Ta reda på berättelser från bygden, vad gör den unik och värd att besöka? Det småskaliga, genuina. Besökaren vill gärna lära sig och prova på lokala aktiviteter och maträtter samt träffa lokalinvånare.
- ✓ Visa kartor om vandringsledens sträckning och vad som är värt att veta. Vart närmaste boende är, påfyllning av vatten är, närmaste möjlighet att handla livsmedel eller besöka en restaurang.
- ✓ Erbjud information om nästa dags etapp. Information om övernattningsalternativ, vattenpåfylland, livsmedelsbutiker/caféer/restauranger mm.
- ✓ Använd digitala lösningar för att översätta.

TIPS - exempel på vad ett informationsblad kan innehålla

- ✓ Berätta det som gäller hos er med öppettider, in- och utcheckning, när det ska vara tyst.
- ✓ Uppge vad som skall göras innan man lämnar lokalen: Sophantering, städning, låsning, stänga och regla fönster (frysrisk på vattenrör) mm.
- ✓ Kontaktuppgifter. Telefonnummer till jourtelefon samt besöksadress och koordinater så boenden kan uppge detta i en nödsituation.
- ✓ Larma 112 i händelse av fara. Övriga viktiga nummer: Giffinformationen – 010-456 6700, Nationella informationsnumret vid olyckor och kriser – 113 13, Polis (ej brådskan) – 114 14, Vårdguiden – 1177.
- ✓ Informera om utrymningsvägar och att dessa ska hållas fria från personlig utrustning och annat brännbart material. Var finns brandsläckningsutrustning. Vilka brandskyddsregler gäller? (Var får man röka, får man ha levande ljus, etc)
- ✓ Dörrar mellan korridorer och trapphus får inte ställas upp med kilar eller liknande.
- ✓ Matlagning och kaffekokning får endast göras i köket. Använd timer.
- ✓ Madrasser skall placeras med huvudändan mot en vägg så att det blir en fri yta mitt i lokalerna för att underlätta utrymning.

6. Försäkring

Inför förändrad verksamhet bör ni stämna av med ert försäkringsbolag om detta påverkar ert försäkringsskydd. Den nya verksamheten kan påverka både egendomsskyddet och er ansvarsförsäkring.

Är ni med i en branschorganisation kan ni ha gemensamma försäkringslösningar. Några exempel på dessa är:

- Sveriges Hembygdsförbund – Hembygdsförsäkringen
- Svenska kyrkan – Kyrkans försäkring
- Bygdegårdarnas Riksförbund – Bygdegårdsförsäkringen.

Hör av er till ert försäkringsbolag oavsett om ni äger byggnaden eller ej, och kontrollera också med fastighetsägaren vad som gäller.

Olycksfall

Är källartrappan dåligt belyst, räcket vid entrén undermåligt eller parkeringen osandad? Såsom förvaltare eller ägare till en fastighet är ni ansvarig för att yttre- och inre miljö inte orsakar någon skada på

sak eller person. Om detta sker kan denne ställa ett skadeståndskrav mot föreningen, och ni har då hjälp av en ansvarsförsäkring om ni har sådan tecknad.

”Olycksglasögon”

Att olyckor sker ibland är oundvikligt, men med sunt förnuft kan de största skaderiskerna minimeras. Gå en runda, minst årligen, och ta på ”olycksglasögonen”. Vilka säkerhetsrisker finns det för boende och besökare som kan förebyggas? Halkolyckor (över isfläckar, blöta löv, rötter, våta golv) och fallolyckor (från bristfälligt belysta trappor, trasiga trappräcken eller ramper) är vanliga orsaker till olycksfall.

TIPS - försäkring

- ✓ Kontrollera med er försäkring vad som gäller.
- ✓ Meddela räddningstjänsten i kommunen om boendeverksamheten. De hjälper er med vad som gäller för er verksamhet.
- ✓ Ni själva och tillfälliga boenden har ett delat ansvar över brandskydd och övrig säkerhet under övernattningen. Ni arbetar löpande med säkerheten och boende ansvarar för att upprätthålla denna. Stöd dem genom att ha en tydlig säkerhetsinformation uppsatt i boendet.
- ✓ Gör en riskbedömning över värdefulla inventarier. Hur bör dessa förvaras? En inbrottsförsäkring gäller enbart när någon med våld tar sig in i en byggnad och stjälar.
- ✓ Informera om att gästen ansvarar för sina egna ägodelar.

7. Organisering och bemanning

Det kan vara en utmaning att få tiden att räcka till och att engagera fler i det arbete som krävs. För att skapa en hållbar lösning är det viktigt att även reflektera över hur organisering och bemanning kan struktureras på ett långsiktigt sätt.

Om ni redan har en förening eller organisation som ska driva verksamheten kan det vara fördelaktigt att skapa en kommitté eller arbetsgrupp med ansvar för det enklare boendet. Gruppen bör utse en kontaktperson som fungerar som länk till styrelsen eller ledningen.

En tydlig arbetsfördelning är viktig för att säkerställa en hållbar drift. Kom överens om vad som behöver göras och fördela uppgifterna utifrån kompetens, intresse och engagemang.

Några viktiga frågor att diskutera:

- Hur ska kommunikationen fungera mellan de som är involverade i driften?
- Vilka rutiner krävs för att upprätthålla service och underhåll?
- Fundera över hur många veckor per år ni kan erbjuda det enklare boendet. Vad är realistiskt för er verksamhet? Är det exempelvis 5 eller 10 veckor per år, eller kanske från 1 april till 1 oktober? Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till vad vandrarna efterfrågar.

- Hur ska gästerna få tillgång till boendet? Alternativen kan vara:
  - ✓ Låta dörren vara olåst.
  - ✓ Ha fasta tider då ni själva är på plats för att släppa in gäster.
  - ✓ Använda tekniska eller digitala lösningar för åtkomst.
  - ✓ Engagera skolungdomar genom sommarjobb.
  - ✓ Samarbeta med andra verksamheter.
  - ✓ Ta hjälp av volontärer.

Er kapacitet och försäkringslösning bör vara avgörande för valet av modell. Ni kan alltid justera tjänsten från år till år, men det är inte rekommenderat att göra förändringar mitt under pågående säsong.

TIPS - minska behovet av fysisk bemanning

- ✓ Ha nyckelskåp med kodlås för "själv-incheckning", skicka koden vid bokning.
- ✓ Fjärrstyrning av dörrlås.
- ✓ Ha tydliga tider för in- och utcheckning för att minska behovet av er tid på plats. T ex öppna boendet/incheckningen för dagen kl 14 och stäng boendet på morgonen kl 09.

TIPS - vilka arbetsuppgifter ska fördelas?

- ✓ Ta emot och bekräfta bokningar. Hantera ombokning/avbokning.
- ✓ Ta emot gäster, se till att gästerna lämnar senast vid avtalad tid.
- ✓ Jour för frågor (ha gärna en mobiltelefon som cirkulerar mellan de som har jour)
- ✓ Städning av lokalerna, tömma sopor
- ✓ Marknadsföring för att locka gäster
- ✓ Ekonomi och administration
- ✓ Underhåll av byggnaden och laga inventarier
- ✓ Hugga ved, tömma utedass

8. Att engagera frivilliga

Att bemanna ett enklare boende med frivilliga volontärer eller engagerade medlemmar är ofta en praktisk och kostnadseffektiv lösning, särskilt under uppbyggnadsfasen. Detta bidrar till att hålla driftkostnaderna nere och skapa en hållbar verksamhet.

Ideellt arbete är frivilligt och sker utan ekonomisk ersättning, förutom eventuellt kost och logi. För att tydliggöra att det handlar om ideellt engagemang och undvika arbetsrättsliga frågor kan ni:

- Upprätta ett skriftligt avtal som klargör att arbetet är ideellt och inte inkluderar löneersättning.
- Se till att den ideella insatsen skiljer sig från anställningsförhållanden, exempelvis genom flexibla uppgifter och arbetsvillkor.
- Teckna en enklare försäkring för medhjälpare som en extra trygghet.

Förmåner - håll koll på reglerna

Om en frivillig inte får ersättning eller förmåner i form av mat, boende eller reseersättning, blir hanteringen betydligt enklare. Att engagera ideella som bor på orten och

därmed inte behöver boende underlättar ytterligare.

Det är dock möjligt att erbjuda vissa förmåner utan att behöva administrera eller rapportera till Skatteverket. Att bjuda på fika, en enklare lunch (upp till ett värde av 100 kr) eller ge mindre gåvor i samband med arbete är inte skattepliktigt. För förmåner av högre värde krävs däremot rapportering till Skatteverket.

Hur engagerar vi fler?

Många tror att frivilligt engagemang minskar, men i själva verket är trenden den motsatta. Även om föreningslivet förändras, ökar intresset för frivilligarbete. Fler människor vill engagera sig ideellt när de ser att deras insats leder till positiv förändring. Ett tydligt och avgränsat uppdrag, där de känner sig delaktiga och uppskattade, ökar både motivationen och engagemanget.

TIPS - läsa mer

Det finns många böcker och utbildningar i hur man engagerar frivilliga. Ett tips är Aron Schougs bok "Motivera ideella". Aron är forskare på Stockholms universitet.

9. Ekonomi och administration

Ekonomiska frågor styrs av olika lagar och regler som behöver följas. Utgå från syftet med ert enklare boende för att avgöra vilka bestämmelser som gäller för just er verksamhet.

Om syftet med verksamheten är av mer kommersiell karaktär, kan det vara en god idé att tidigt ta hjälp – särskilt om ni saknar etablerade rutiner för försäljning inom föreningen. Det är viktigt att analysera den förväntade försäljningen samt avgöra om ni planerar att ha anställda eller enbart arbeta ideellt. Många frågor kring detta har svar som beror på verksamhetens specifika upplägg."

Om syftet inte är kommersiellt och försäljningen understiger 120 000 kronor per år, behöver ni inte registrera er för moms.

För försäljning som överstiger 4 prisbasbelopp (ca 230 000 kronor år 2024) krävs ett godkänt kassaregister, även om vissa undantag finns. För mer information, se Skatteverkets webbplats.

TIPS - ekonomi och administration

- ✓ Ha en plan, kanske ett årshjul, när olika administrativa sysslor behöver göras.
- ✓ När det gäller ekonomin, ta hjälp av redovisningskunniga. Kanske ni har en medlem i er förening som vill hjälpa till med redovisningen?
- ✓ Vem i föreningen tycker om ordning och reda? Låt den personen sköta administrationen.

10. Bokning

Det är inte ett krav att erbjuda förbokning av boendet, men det har många fördelar – både för er verksamhet och för gästen. Förbokning gör det möjligt för vandraren att planera sin resa mer effektivt samtidigt som ni får bättre överblick och kan organisera boendet på ett smidigare sätt.

Erbjuda förbokning

Att erbjuda en bokningsmöjlighet ger flera fördelar, både för er och för gästen. Det hjälper er att planera bemanning, resurser och beläggning mer effektivt. Beroende på vilket bokningssystem eller metod ni använder kan ni även ta betalt i förskott och säkerställa gästernas identitet.

För vandraren är en snabb bokningsbekräftelse viktig – helst inom 24 timmar. Tar det längre tid att återkoppla, finns en stor risk att gästen väljer ett annat boende.

Idag finns många prisvärda och effektiva bokningssystem som förenklar administration, ger bättre överblick över statistik och möjliggör snabba svar till gästerna.

Ett bokningssystem kan också bidra till tydligare kommunikation genom att informera om regler och riktlinjer samt underlätta kontakten med gästen.

Ej erbjuda förbokning

Ett alternativ är att ha ett boende där gästerna kan komma spontant utan förbokning – först till kvarn gäller. Denna metod eliminerar behovet av ett bokningssystem och sparar administrativ tid. Däremot krävs någon form av registrering av gästen samt betalning på plats. Detta upplägg fungerar bäst på platser där det finns flera boendeanternativ, så att vandraren kan gå vidare om det skulle vara fullt. För gästens trygghet och bekvämlighet är det en fördel om boendet är bemannat, så att någon finns tillgänglig för att ta emot och ge instruktioner.

De som vill ha en garanterad sovplats väljer ofta det lokala hotellet, trots en högre kostnad. De som prioriterar ett mer prisvärt alternativ kan i stället välja det ej förbokningsbara boendet, med vetskapen att det innebär en viss osäkerhet.

TIPS - Bokning

1) Gästen bokar i direktkontakt med er via telefon, mejl eller chattfunktion:

- ✓ Ni kan ha bokningskalender som delas på tryggt sätt med flera i organisationen
- ✓ i pappersformat
- ✓ i excel/word/notes eller annan form som delas digitalt
- ✓ Google Forms

Fördel: det är enkelt till låg kostnad. Nackdel: gästen kan behöva vänta på återkoppling och ni behöver ha någon form av bemanning.

2) Gästen bokar via bokningssystem:

Det finns flera system som har olika funktionaliteter och olika kostnader.

Några exempel (utbudet ändras ständigt):

- ✓ Sirvoy
- ✓ STF (krävs att ni är anslutna dit)
- ✓ Kommunala bokningssidor för lokaler
- ✓ Airbnb
- ✓ Hotels.com
- ✓ Bokadirekt.se
- ✓ Bokamera.se
- ✓ Bookspot
- ✓ Happybooking
- ✓ Visbook
- ✓ Bookvisit

Fördelar med bokningssystem: är att ni behöver inte finnas tillgängliga i realtid för att få en bokning. Ni har möjlighet att även få betalt samtidigt som bokningen. Nackdel: det är ofta förenat med en kostnad.

11. Prissättning och betalning

Genom att erbjuda enklare boende blir ni en del av den lokala ekonomin och en värdefull samarbetspartner i området, samtidigt som ni verkar med justa villkor och ett affärsmässigt förhållningssätt. Er prissättning bör anpassas utifrån syftet med boendet och vilken roll ni vill ha i den lokala besöksnäringen.

Prissättning

Att sätta rätt pris kan vara en utmaning. Börja med att utgå från syftet med att erbjuda boendet och ta hänsyn till tre viktiga faktorer:

- **Täcka egna kostnader** – säkerställ att priset täcker drift, underhåll och eventuella investeringar.
- **Marknadspriset** – jämför med vad liknande boenden i området tar betalt.
- **Gästernas betalningsvilja** – fundera på vad målgruppen är beredd att betala för den service ni erbjuder.

Om syftet med boendet är ideellt eller socialt kan betalningen istället vara en frivillig donation. En vanlig modell är att ange en rekommenderad summa, men att

gästerna själva får avgöra hur mycket de vill betala – både mer, mindre eller ingenting alls. Tänk också på att priset kan varieras beroende på säsong för att bättre anpassa sig till efterfrågan.

Betalning

Det finns flera betalningslösningar att välja mellan, från kontanter och betalkort till Swish och digitala betalningssystem. Välj den metod som bäst passar er verksamhet.

Internationella gäster är ofta vana vid andra betalningssätt än de svenska. Se därför till att det finns en smidig betalningslösning även när boendet inte är bemannat, för att undvika problem vid in- och utcheckning.

TIPS - prissättning och att hitta rätt nivå

Här är några prisexempel för en sängplats per natt längs den välkända pilgrimsleden Camino de Santiago i norra Spanien:

- ✓ Statliga pilgrimshärbärgen: ca 10 euro per natt
- ✓ Övriga boenden: ca 15–25 euro per natt

Dessa priser kan fungera som en referensnivå, men det är viktigt att anpassa prissättningen utifrån era egna förutsättningar och den lokala marknaden.

TIPS - urval av olika betalningslösningar

- ✓ Swish, Mobile Pay etc
- ✓ Kontanter i låda
- ✓ Bankkort på plats
- ✓ Förskottsbetalning via bokningssystemen
- ✓ Faktura i efterhand (grupper)
- ✓ Donation av frivilligt belopp

12. Marknadsföring

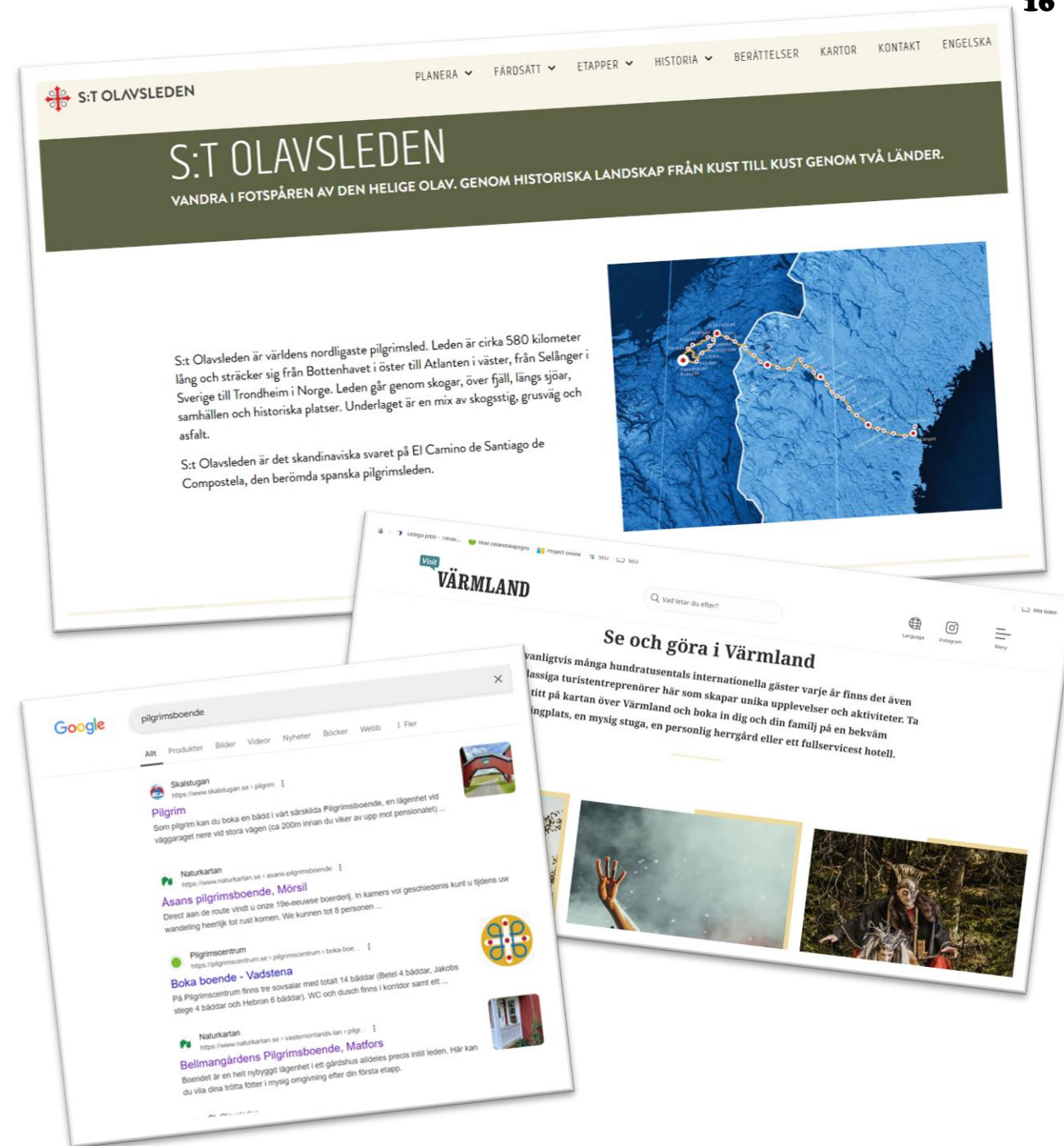
Marknadsföring är en central del av arbetet för att nå ut och attrahera övernattande vandrare. Genom att synliggöra ert boende på rätt plattformar och kommunicera ert erbjudande tydligt kan ni öka beläggningen och nå rätt målgrupp.

"Syns du inte, finns du inte" – detta välkända uttryck gäller även för marknadsföring. För att locka övernattande gäster måste de först känna till att ert boende finns. Det är ert ansvar att synliggöra och marknadsföra verksamheten – ingen annan kommer att göra det åt er.

Med tiden, när fler gäster har bott hos er, kan positiva omdömen och rekommendationer börja spridas. Detta kan leda till att behovet av aktiv marknadsföring minskar, då tidigare gäster hjälper till att sprida budskapet genom egna nätverk och digitala plattformar.

TIPS - olika sätt att synas

- ✓ Via vandringsledens hemsida. Kan vara synkat med Naturkartan eller liknande karttjänst.
- ✓ Turistorganisations/destinationsbolags hemsida/app.
- ✓ Sökmotoroptimera er hemsida, så ni hamnar på första sidan på sökresultatet på sökmotor.
- ✓ Kommunens och regionen hemsida.
- ✓ Föreningens/församlingens hemsida.
- ✓ Berätta och visa bilder från boendet i sociala media. Svara på frågor i sociala media.
- ✓ Är du bokningsbar är det ett sätt att synas.
- ✓ Sätt upp en liten skylt med pil och avstånd på leden.
- ✓ Be tidigare gäster att sprida ordet om att ni finns och är nöjda. Be dem skriva recensioner.
- ✓ Ta hjälp av en influenser.
- ✓ Ta hjälp av ungdomar på orten att svara för att synas i sociala kanaler.
- ✓ Sätt upp information i den lokala affären och på lokala anslagstavlor mm.
- ✓ Få tidigare gäster att skriva om er i sina sociala media, skriva recensioner på t ex Google.

13. Övrig service

Ett gott värdskap innebär att erbjuda en genomtänkt service som gör vistelsen smidigare och mer trivsamt för gästen. Genom att tillhandahålla olika tjänster och bekvämligheter kan ni inte bara höja gästupplevelsen utan även skapa möjligheter för ökade intäkter till verksamheten.

Som tidigare nämnts i denna handledning är det viktigaste att komma igång genom att erbjuda en grundläggande service till vandrarare – ett tak över huvudet och en torr, varm plats att sova på. Ofta räcker det som en bra start.

När ni känner er redo kan ni successivt utöka utbudet och erbjuda fler tjänster. Servicenivån kan utvecklas stegvis, och i servicematrisen i slutet av denna handledning, hittar ni inspiration och idéer. Ta förändringarna i den takt ni har kapacitet för och lyssna på gästernas önskemål.

Att erbjuda fler tjänster kan även vara ett sätt att öka intäkterna.

Ni kan välja att sätta ett pris för en grundläggande servicenivå som ingår i övernattningen och därefter erbjuda tilläggstjänster. Exempelvis kan ni sälja torrvaror, ge tillgång till tvättmaskin eller erbjuda frukost som extra service.

Mat och måltider är en viktig del av vandrararens upplevelse, men detta ämne ligger utanför denna version av handledningen. Vi hoppas kunna återkomma i en framtida uppdatering med mer information, särskilt kring regler för självhushållskök och försäljning av portionsförpackade torrvaror.

TIPS - övrig service

- ✓ Servicematriss i slutet av häftet är förslag på service man kan erbjuda.
- ✓ Tänk igenom vad det innebär för er att erbjuda utökad service. Krävs det mer jobb av någon av era medlemmar? Mäktar ni med det? Ger det extra intäkter?

14. Utvärdera och dra lärdomar

Efter att ha genomfört det första året är det värdefullt att sätta sig ner och utvärdera satsningen. Vad gick enligt plan, och vad blev annorlunda än förväntat? Identifiera styrkor och förbättringsområden för att justera och vidareutveckla boendet inför kommande säsonger.

Fundera över om ni vill fortsätta, och i så fall om något behöver justeras. Genom en enkel enkät eller en gästbok kan ni samla värdefull feedback från gästerna.

Ha tålamod – det tar tid att bygga upp en stadig ström av övernattande gäster. Räkna med en tidshorisont på minst tre år innan ni drar några större slutsatser, eftersom det ofta tar tid för ryktet att sprida

sig. Var realistiska i era förväntningar och kom ihåg att tillväxt inte alltid behöver vara målet – det viktigaste är att skapa en hållbar och fungerande verksamhet.

Och viktigast av allt – glöm inte att fira att ni har genomfört ert första år!

Lycka till!

TIPS - utvärdera

Så här kan ni strukturera en utvärdering:

- ✓ Vad har varit roligast? Hur behåller vi det?
- ✓ Vad har varit mest utmanande?
- ✓ Vad säger gästerna om oss? Läs och analysera recensioner i sociala media.
- ✓ Det som varit svårt, skriv ned det ni råar över (ex det har varit svårt att hinna städa) och notera det ni inte råar över (ex vädret)
- ✓ Titta på listan med utmaningarna ni råar över, och försök hitta en lösning och gör en tidplan och gör en ansvarsfördelning.
- ✓ Vill vi fortsätta kommande år? Sätt gärna mål som ni kan mäta. (ex att få xx % fler övernattande gäster). Då kan ni fira när ni når målen!

Vad är Servicematriisen?

I flera delar av handledningen har vi hänvisat till "Servicematriisen", eftersom den är ett värdefullt verktyg med flera olika användningsområden.

Servicematriisen är en strukturerad sammanställning av olika parametrar som ingår i att erbjuda enklare boende. Dessa parametrar är uppdelade i olika nivåer, där varje nivå representerar en högre grad av service.

Matrisen kan vara ett användbart verktyg i flera delar av planeringen och utvecklingen av boendet:

- **Definiera syfte och ambitionsnivå** – hjälper er att tydliggöra vad ni vill uppnå med boendet.
- **Kommunikation med gäster** – säkerställer att rätt information om utbud och service når vandrarna.
- **Dialog med Räddningstjänsten** – fungerar som underlag i samtal om vilka lösningar som är möjliga på platsen.
- **Planering av bemanning och organisation** – ger en överblick över vilka resurser och insatser som krävs.

Utgå från rubrikerna "Kategori", i den vänstra kolumnen i matrisen. Följ raden och få tips vad ni kan erbjuda era gäster. Nivå 1, nivå 2, nivå 3 osv.

På nästa sida visas servicematriisen.

KATEGORI / NIVÅ	1	2	3	4	5	6	7
Sov - komfort	Hårt underlag	Madress på golv	Säng med madrass och kudde	Säng med madrass, kudde, filt, engångspapperslakan, drapperi som avskiljer sängar från varandra	2-bäddsrum	Enkelrum	Bäddad säng där sängkläder ingår i priset
Sov - antal personer	Alla sover i samma rum	Uppdelat i flera rum	WC med eller utan toapapper	hink med vatten som hålls i burk med håll (tips STF)	handfat med rinnande vatten	Handdukar ingår i priset	Micro
Toalett	"i naturen" (Bruna kortet)	TC, olika varianter med eller utan toapapper	Sjö/hav/vatten-drag i närhet	Kall dusch utomhus	Varm dusch inomhus	Vattenkokare	Större utbud av köksutrustning att låna
Handvätt	Inget	Sjö/hav/vatten-drag i närhet	Grill utomhus	sprit/gasolkök utomhus	Vedspis inomhus	Enklare köksutrustning att låna	Torkrum
Dusch/Bad/Hygien	Ingen	Ingen	Engångsartiklar	Hushållspapper	Handdukar, hushållspapper	Enklare köksutrustning att låna	Skotork
Möjlighet till matlagning	Ingen	Ingen	tvätthö	tvättmaskin	torkskåp/tork-tumlare	powerbank för utlåning	sängbelysning
Köksutrustning	Inget	Inget	Solcellsladdare	enstaka eluttag	gott om eluttag	Automat med snacks, dryck, enklare mat	
Klädvård	Inget	Inget	svagt i området	livsmedel (kontakta din kommun)	Info o närtrafik o kollektivtrafik		
El	Ingen	Ingen	hygienartiklar, ex plåster, tvål	Tel nummer till taxibolag	Privata hyllor o krokar	bagage-transport	
Wifi	Ingen	Ingen			Böcker	läsbara	
Försäljning	Ingen	Ingen	Hyllor o krokar	Öronproppar	Värme året runt	förvarings-utrymme	Spel
Transport	Ingen	Ingen					
Förvaring	Lånetoffor	Enklare element finns					
Trivselsaker	Ej uppvärmd byggnad	Ja, finns					
Värme	Ingen						
Ventilation							

Servicematrisen

KATEGORI / NIVÅ	1	2	3	4	5	6	7
Sov - komfort	Hårt underlag	Madrass på golv	Säng med madrass och kudde	Säng med madrass, kudde, filt, engångspapperslakan, drapperi som avskiljer sängar från varandra	Säng med madrass, kudde, filt, engångspapperslakan	Bäddad säng där sängkläder ingår i priset	
Sov - antal personer	Alla sover i samma rum	Uppdelat i flera rum	4-bäddsrum	2-bäddsrum	Enkelrum		
Toalett	"i naturen" (Bruna kortet)	TC, olika varianter med eller utan toapapper	WC med eller utan toapapper				
Handtvätt	Inget	Sjö/hav/vatten-drag i närhet	hink med vatten som hålls i burk med hål (tips STF)	handfat med rinnande vatten			
Dusch/Bad/Hygien	Inget	Sjö/hav/vatten-drag i närhet	Kall dusch utomhus	Varm dusch inomhus	Handdukar ingår i priset		
Möjlighet till matlagning	Ingen	Grill utomhus	sprit/gasolkök utomhus	Vedspis inomhus	Vattenkokare	Elspis	Micro
Köksutrustning	ingen	Engångsartiklar	Hushållspapper	Handdukar, hushållspapper	Enklare köksutrustning att låna	Större utbud av köksutrustning att låna	
Klädvård	Inget	tvättho	tvättmaskin	torkskåp/tork-tumlare	Torkrum	Skotork	
El	Inget	Solcellsladdare	enstaka eluttag	gott om eluttag	powerbank för utlåning	sängbelysning	
Wifi	inget	svagt i området	i gemensamma ytor	starkt i hela fastigheten			
Försäljning	ingen	hygienartiklar, ex plåster, tvål	Livsmedel (kontakta din kommun)	souvenirer o hantverk	Automat med snacks, dryck, enklare mat		
Transport	Ingen	Tel nummer till taxibolag	Info o närtrafk o kollektivtrafik	bagage-transport			
Förvaring	Ingen	Hyllor o krokar	Privata hyllor o krokar	låsbara förvarings-utrymme			
Trivselsaker	Lånetofflor	Öronproppar	Böcker	Spel			
Värme	Ej uppvärmd byggnad	Enklare element finns	Värme året runt				
Ventilation	Ingen	Ja, finns					

Exempel på användning av Servicematriisen

Här är ett exempel på hur ni kan använda Servicematriisen för att identifiera vilket utbud ni kan erbjuda. I matrisen nedan har vissa tjänster markerats med en röd ring för att tydliggöra vilka nivåer och funktioner som ingår i ert boende.

Dessa markerade tjänster har sedan omvandlats till en beskrivande text, som kan användas för att informera potentiella gäster om vad som erbjuds. Den färdiga texten visas i den **streckade rutan nere till höger**.

Denna metod gör det enkelt att skapa en tydlig och enhetlig kommunikation kring boendets serviceutbud.

KATEGORI / NIVÅ	1	2	3	4	5	6	7
Sov - komfort	Hårt underlag	Madrass på golv	Säng med madrass och kudde	Säng med madrass, kudde, filt, engångspapperslakan, drapperi som avskiljer sängar från varandra	Säng med madrass, kudde, filt, engångspapperslakan	Bäddad säng där sängkläder ingår i priset	
Sov - antal personer	Alla sover i samma rum	Uppdelat i flera rum	4-bäddsrum	2-bäddsrum	Enkelrum		
Toalett	"i naturen" (Bruna kortet)	TC, olika varianter med eller utan toapapper	WC med eller utan toapapper				
Handtvätt	Inget	Sjö/hav/vatten-drag i närhet	hink med vatten som hålls i burk med hål (tips STF)	handfat med rinnande vatten			
Dusch/Bad/Hygien	Inget	Sjö/hav/vatten-drag i närhet	Kall dusch utomhus	Varm dusch inomhus	Handdukar ingår i priset		
Möjlighet till matlagning	Ingen	Grill utomhus	sprit/gasokok utomhus	Vedspis inomhus	Vattenkokare	Eldspis	Micro
Köksutrustning	ingen	Engångsartiklar	Hushållspapper	Handdukar, hushållspapper	Enklare köksutrustning att låna	Större utbud av köksutrustning att låna	
Kläddvård	Inget	tvättho	tvättmaskin	torkskåp/tork-tumlare	Torkrum	sängbelysning	
El	Inget	Solcellsladdare svagt i området	enstaka eluttag i gemensamma ytor	gott om eluttag starkt i hela fastigheten	powerbank för utlåning		
Wifi	Inget	Inget	Livsmedel (kontakta din kommun)	souvenirer o hantverk	Automat med snacks, dryck, enklare mat		
Försäljning	ingen	nygienartiklar, ex plåster, duk	Info o närtrafik o kollektivtrafik	bagage-transport			
Transport	Ingen	Tel nummer till taxibolag	Privata hyllor o krok	låsbara förvarings-utrymme			
Förvaring	Ingen	Hyllor o krok	Böcker	Spel			
Trivselsaker	Lånetoffor	Öronproppar					
Värme	Ej uppvärmd byggnad	Enklare element finns	Värme året runt				
Ventilation	Ingen	Ja, finns					

Exempel på hur en informationstext om ett boende skulle kunna se ut:

Boende: Vi erbjuder boende med sängar. Sängarna har madrass, kudde samt filt. Tillgång till engångspapperslakan. Boendet består av 2 rum med 4 bäddar i varje rum.

Andra faciliteter: utedass, utomhusdusch. Till försäljning finns tvål och plåster.

Matlagning: Vedspis finns för matlagning samt lite enklare köksutrustning. 500 meter från boendet finns en obemannad livsmedelsbutik med ett mindre utbud av varor.

Övrig information: Ej el eller wifi.

Denna handledning har tagits fram med stöd från paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv. Handledningen är en del av aktiviteterna i pilotprojekt "Enklare boende", med syfte att tydliggöra regler och tips kring att utveckla och driva enklare boenden i befintliga byggnader.

Projektet genomfördes under 2024 med Riksförbundet Pilgrim i Sverige som projektägare. Arbetet kommer att vidareutvecklas under 2025.

**Svenskt
Friluftsliv**